

ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ І ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

PROBLEMS OF REGIONAL DEVELOPMENT AND DECENTRALIZATION

<https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.02.037>

УДК 330:353

JEL: D01, E03

В.Ф. ГАРЬКАВА, канд. екон. наук, доц.,
ректор ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика»
вул. Котельна, 2, 81152, Миколаїв, Україна
e-mail: ab011089kvf@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3033-8515>

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Розглянуто економічну безпеку як найважливішу складову національної безпеки України. Визначено сутність поняття «економічна безпека регіону», охарактеризовано її основні елементи, принципи та функції, визначено рівень економічної безпеки регіонів України, запропоновано основні напрями підвищення даного показника.

Ключові слова: економічна безпека; регіон; регіональні інтереси; загрози для економічної безпеки; економічна безпека регіону.

Оскільки економіка є основною діяльністю суспільства і держави, цілком очевидно, що економічна безпека є найважливішою складовою національної безпеки України. Проблеми економічної безпеки, виявлення, аналіз і характеристика факторів дестабілізації в суспільстві та загроз економічній безпеці, оцінка економічної безпеки регіонів є предметом досліджень багатьох економістів, зокрема, О. Преображенської [1], Л. Акімової [2], О. Денисова [3], О. Бондаревської [4] та інших. Проблема економічної безпеки присвячено праці таких вітчизняних учених, як В. Геєць [5], В. Криленко [6], Н. Кузьминчук [7], В. Ткач [8] та інші. Основну увагу в даних дослідженнях зосереджено на глобальному, міжнародному і національному рівнях економічної безпеки. Результати розгляду проблем управління економічною безпекою окремих регіонів дістали відображення в працях Н. Гука [9], Н. Іванової [10], О. Денисова [11] та багатьох інших. Водночас регіональні аспекти забезпечення економічної безпеки України вивчено не повністю, тому вони вимагають подальших теоретичних, методологічних і прикладних досліджень.

Отже, **мета статті** — розкрити поняття економічної безпеки регіону, проаналізувати склад державної безпеки на регіональному рівні, оцінити рівень економічної безпеки регіонів України й окреслити шляхи його підвищення.

Ц и т у в а н н я: Гарькава В.Ф. Економічна безпека регіонів України. *Економіка України*. 2022. № 2. С. 37—49. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.02.037>

Аналіз нормативно-правової бази у сфері економічної безпеки дозволив встановити, що термін «економічна безпека», згідно з відповідною постановою¹, — це стан захищеності суб'єктів господарювання від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізуючих чинників, за якого забезпечується стійка реалізація основних господарських інтересів і цілей статутної діяльності. Основою для методик оцінювання економічної безпеки, що застосовуються науковцями, є Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України². У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» чітко встановлено повноваження, принципи та функції органів місцевого самоврядування, їх роль у забезпеченні інтересів територіальної громади, у тому числі й щодо дотримання економічних основ її безпеки. З огляду на це, забезпечення економічної безпеки держави має здійснюватися на основі врахування й дотримання безпеки її територіальних складових. Причини загроз економічній безпеці держави мають регіональний характер, тому вивчення територіального аспекту економічної безпеки дає змогу визначити ключові фактори підтримки економічної безпеки всієї держави [2, с. 54—57].

Сучасні процеси економічного розвитку — глобалізація, регіоналізація, децентралізація — призводять до посилення ролі регіонів у економіці країни. Нині на державному і міжнародному рівнях регіони розглядаються як незалежні окремі суб'єкти взаємодії. Водночас національна економічна безпека ґрунтується на гармонійному поєднанні інтересів держави і регіону, що забезпечує цілісність економічної системи країни. В. Геєць, М. Кизим [5] розглядають економічну безпеку регіону з двох позицій: як частину національної економіки для центральної влади і як відносно незалежну систему для регіональних урядів.

Економічна безпека регіону — це сукупність взаємовпливу економічних інтересів і загроз, що забезпечують його стійке функціонування, конкурентоспроможність і самодостатність, а також сприяють підвищенню рівня та якості життя населення в контексті забезпечення національної економічної безпеки.

Д. Буркальцева [12, с. 38] під економічною безпекою регіону розуміє такий стан економіки, який дає змогу забезпечити сталий соціально-економічний розвиток і базується на засадах економічної незалежності, стійкості й стабільності розвитку, здатності до саморозвитку і прогресу. Більшість дослідників не тільки характеризують економічну безпеку з позицій необхідності забезпечення стійкості економічної системи до впливу зовнішніх та внутрішніх загроз, але й вказують на наявність у цій системі безперервних процесів розвитку.

Економічна безпека на регіональному рівні розглядається як стан економіки регіону в певний момент часу і як сукупність таких властивостей

¹ Про Концепцію економічної безпеки споживчої кооперації України. Постанова Ради Центральної Спілки споживчих товариств України від 12.11.2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0007626-08#Text>

² Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Наказ Мінекономрозвитку і торгівлі України № 1277 від 29.10.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>

регіональної економічної системи, які забезпечують сталий економічний розвиток і досягнення інтересів регіону в межах національної економіки [1]. Економічна безпека регіону — це здатність регіональної економіки функціонувати в режимі розширеного відтворення, тобто сталого економічного зростання, з тим, щоб запропонувати більшості населення максимально прийнятні умови життя й особистісний розвиток. Економічна безпека на регіональному рівні — це в тому числі здатність економіки протистояти дестабілізуючим впливам внутрішніх і зовнішніх соціально-економічних факторів і не загрожувати іншим елементам регіону та зовнішньому середовищу. Економічна безпека регіону — це сукупність економічних і соціальних показників, у межах яких регіон стабільно розвивається протягом тривалого періоду часу [3].

У результаті аналізу й систематизації наукових підходів до визначення терміна «економічна безпека регіону» визначено такі основні елементи даного поняття:

- ряд умов і факторів, що забезпечують стійкість і стабільність економіки регіону;
- здатність регіональної економіки функціонувати в режимі самовідтворення;
- певна економічна незалежність та інтеграція з економікою держави;
- захист від впливу дестабілізуючих факторів [4].

Дослідження показали, що категорія «економічна безпека» є багатокомпонентною концепцією, тобто її слід розглядати як суму окремих елементів, поєднання яких формує їх загальний рівень. Отже, складовими економічної безпеки на регіональному рівні є:

- виробництво, яке характеризується наявністю ресурсної бази, умов, що забезпечують процеси інтеграції, формування репродуктивної системи з урахуванням спеціалізації регіону;
- фінанси, що характеризуються стабільністю фінансової та регіональної бюджетної системи, здатністю забезпечити соціально-економічну стабільність і розвиток регіону;
- науково-технічна складова, що виражається у впровадженні результатів НТП у соціально-економічній сфері, модернізації виробництва, відповідній кваліфікації та кількості персоналу, що працює в галузі науково-дослідних робіт;
- соціально-демографічна сфера, що характеризується ступенем соціальної диференціації суспільства, бідності, депопуляції, доступу до освіти, культури, охорони здоров'я, житла, послуг зв'язку тощо;
- регіональний ринок праці, що представлений галузевою регіональною спеціалізацією, змінами потреби в працівниках з відповідною кваліфікацією, рівнем безробіття, завданням і функціональною системою кваліфікованих працівників;
- продовольча система регіону, що характеризується рівнем продовольчої безпеки в регіоні, якістю продуктів харчування;
- стан навколишнього середовища, що пов'язаний з його порушеннями, які проявляються в перевищенні допустимих норм забруднення і високих витратах на ліквідацію наслідків техногенних катастроф.

Найважливішим способом підтримки відповідного статусу безпеки є формування системної позитивної динаміки, реалізація якої приводить до поліпшення функціонального стану соціально-економічних систем на різних територіальних рівнях.

Для аналізу економічної безпеки регіонів України використаємо порядок розрахунку інтегрального показника економічної безпеки, запропонований М. Книш і А. Смалійчуком [10], який включає:

- а) обрання показників, що є складовими економічної безпеки на рівні області;
- б) здійснення кількісної оцінки компонентів економічної безпеки окремих регіонів з використанням методів формалізації;
- в) проведення процедури класифікації регіонів відповідно до рівнів їх економічної безпеки;
- г) розробку карти економічної безпеки регіонів України.

Для формування інтегрального показника економічної безпеки регіону застосовано метод таксономічного аналізу [10], головною метою використання якого є побудова узагальнюючої оцінки. Таксономічний показник розраховується за класичним алгоритмом таксономічного аналізу.

Н. Кузьминчук і Д. Доля так сформулювали переваги таксономічного методу: «На підставі методу таксономії, який здатний упорядкувати багатовимірний статистичний матеріал в єдину кількісну характеристику, можлива побудова узагальнюючої оцінки складного об'єкта або процесу» [7, с. 67]. Характерна особливість даної методики аналізу соціально-економічного розвитку регіонів — велика кількість показників, які в основному вимірюються за різними шкалами, тому при розрахунку на їх основі інтегрованого показника використовуються стандартизовані дані. Критеріями економічної безпеки повинні бути реальні статистичні показники, за якими оцінюється стан господарства країни з позиції забезпечення його сталого розвитку.

На основі даних Державної служби статистики України обрано такі показники соціально-економічного розвитку регіонів (без урахування АР Крим і тимчасово окупованих територій) за даними 2019 р.:

- темпи зростання кількості населення;
- дохід населення на одну особу;
- витрати населення на одну особу;
- середньомісячна заробітна плата в регіоні;
- індекс споживчих цін;
- обсяг ВВП у регіоні;
- обсяг капітальних інвестицій;
- обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг);
- обсяг виробленої продукції сільського господарства;
- прийняття в експлуатацію загальної площі житла;
- товарооборот підприємств;
- обсяг реалізованих послуг;
- експорт та імпорт товарів;
- експорт та імпорт послуг;
- фінансовий результат до оподаткування;
- забезпечення раціону людини основними видами продуктів;

- достатність запасів зерна в регіональних ресурсах;
- економічна доступність продуктів;
- індикатор зміни рівня екологічної безпеки атмосферного повітря;
- індикатор зміни рівня екологічної безпеки ґрунтового покриву.

На основі цих показників розраховано таксономічні коефіцієнти економічної безпеки регіону. При оцінюванні показників використано шкалу характеристики економічної безпеки регіонів за інтегральним показником (табл.).

На основі результатів проведених розрахунків отримано таксономічні коефіцієнти економічної безпеки (рис. 1).

Як видно з рис. 1, дванадцять з 23 регіонів, що підлягали оцінюванню, мають небезпечний рівень (кризовий стан) економічної безпеки, у десяти регіонах рівень економічної безпеки у 2019 р. було оцінено як задовільний (передкризовий), і лише в Київській та Дніпропетровській областях рівень економічної безпеки є достатнім. Результати оцінювання рівня економічної безпеки представлено на рис. 2.

Якщо нещодавно питання економічної безпеки пов'язували лише з впливом зовнішніх факторів, то сьогодні головними загрозами для формування прийняттого рівня економічної безпеки на регіональному рівні є екологічна безпека. Варто зазначити, що хоча внутрішні фактори не були пріоритетними в системі загроз, їх вплив зробив існуючі загрози більш руйнівними. Досягнення економічної безпеки в регіоні передбачає забезпечення таких показників.

1. Стійкість до екзогенних і ендогенних загроз — здатність протистояти дестабілізуючим факторам внутрішнього і зовнішнього походження за допомогою необхідних інститутів безпеки, резервів, запасів, правових, організаційних та економічних механізмів для захисту інтересів населення і суб'єктів господарювання, навіть від раптових і непередбачуваних загроз.

2. Здатність регіональної економічної системи до самовідтворення і саморозвитку — спроможність регіону забезпечувати відтворювальні процеси, задовольняти потреби населення, дотримуватися концепції сталого розвитку регіональної системи.

3. Відносна економічна самодостатність — незалежність регіону у виборі стратегії використання ресурсів, розвитку промисловості, сільського господарства, послуг, регіональної інфраструктури, нерухомості, освіти та науки.

4. Міцність зв'язків між елементами регіональної економіки — основний чинник встановлення системи партнерства між органами управління та економічними одиницями регіону.

Характеристика економічної безпеки регіонів за інтегральним показником

Шкала	Стан
0—0,25	Небезпечний рівень (кризовий стан)
0,26—0,5	Задовільний рівень (передкризовий)
0,51—0,75	Достатній рівень
0,76—1	Безпечний рівень

Джерело: [10].

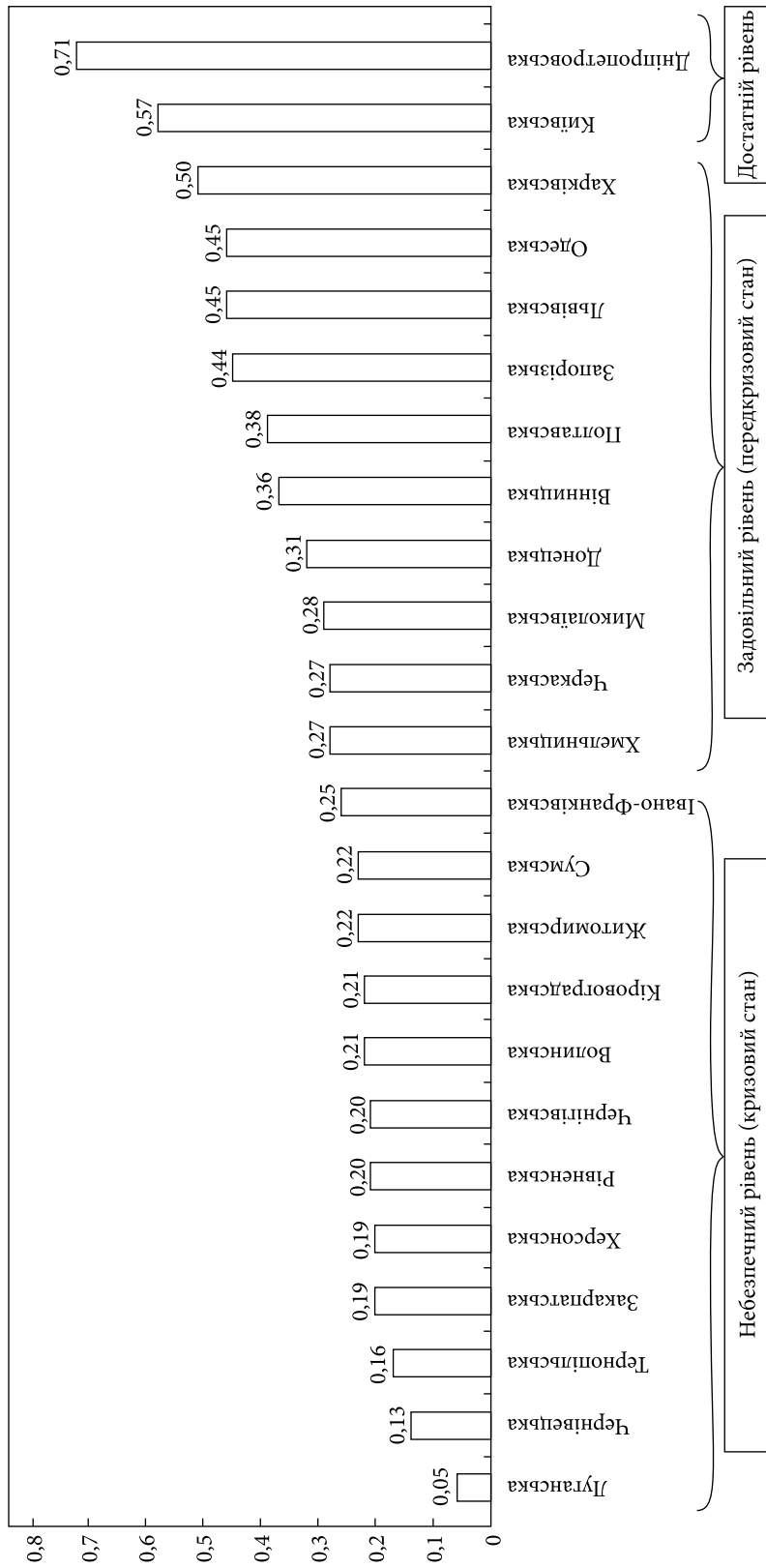

Рис. 1. Інтегральний показник рівня економічної безпеки регіонів України у 2019 р.
Джерело: тут і рис. 2, 3 побудовано авторською.

Рис. 2. Рівень економічної безпеки регіонів України у 2019 р.

5. Здатність здобувати конкурентну перевагу — навчання та ефективне функціонування регіональної інноваційної системи на основі розвитку науки й освіти в сучасних сферах науково-технічного прогресу.

6. Відповідність складових економічної безпеки регіону рівню регулювання — економічна безпека регіону має бути повністю гарантована для всіх його складових.

7. Урівноваження міжрегіональних відносин — необхідність співпраці між регіонами, відкритість регіональної економіки, реалізація прав регіонів на зовнішньоекономічні зв'язки [13, с. 23].

На сьогодні Україна не має законодавчо визначеної структури економічної безпеки в регіоні. Це дослідження пропонує виокремити такі складові економічної безпеки, як продовольча безпека, екологічна безпека, соціальні та демографічні аспекти на регіональному рівні [8].

Для розробки стратегії економічної безпеки об'єктивне оцінювання її реалізації вимагає комплексного нагляду за економікою і суспільством з метою визначення системи внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на стан економічної безпеки і дають можливість попередити загрозу безпеці. Завданням системи моніторингу економічної безпеки є регулярні збирання, обробка й аналіз інформації; оцінювання і прогноз соціально-економічної ситуації; передача до органів влади об'єктивної та достовірної інформації про стан складових та їх можливі відхилення. Дані нагляду є основою ефективного впровадження стратегії економічної безпеки шляхом прийняття відповідних рішень і вжиття заходів щодо регулювання основних економічних процесів з метою утримання економіки на безпечному рівні. Функції, завдання моніторингу та інформаційного забезпечення органів влади покладаються на центри аналізу інформації державних адміністрацій.

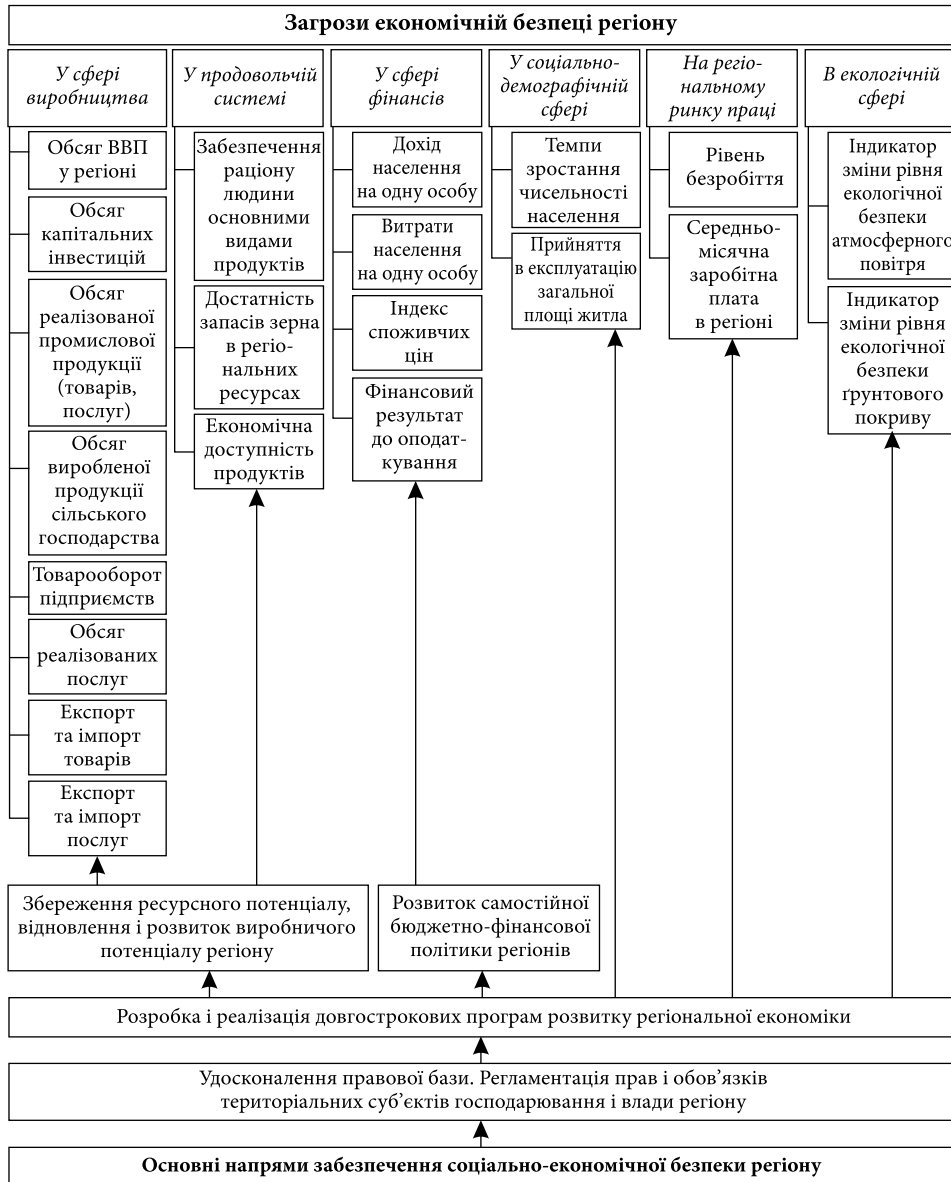

Рис. 3. Загрози та основні напрями забезпечення соціально-економічної безпеки регіону.

Постійно контролюючи економічну безпеку регіону, система управління здатна гнучко реагувати на мінливі економічні, соціальні та політичні умови, причому як зовнішні, так і внутрішні [6]. Рівень економічної безпеки в Україні складається з ефективності вжитих на державному рівні заходів щодо її гарантування, забезпечення сталого економічного розвитку регіонів і мультиплікаційного ефекту взаємодії компонентів економічної безпеки в Україні. Наведена формула показує залежність економічної безпеки України від рівня соціально-економічного розвитку регіону і значення державної регіональної економічної політики в її забезпеченні. Структуру загроз й основні напрями забезпечення соціально-економічної безпеки регіону показано на рис. 3.

На сучасному етапі розвитку Україна перебуває в процесі подальшого реформування своєї економічної системи, який характеризується наявністю низки загроз, що негативно впливають на ці явища. Сьогодні національній економічній безпеці загрожують такі невирішені питання:

- залежність внутрішнього ринку від зовнішньоекономічних умов, недостатня ефективність роботи щодо захисту від недобросовісної конкуренції та протидії контрабанді з боку українських монополістів та імпортерів;
- неадекватна ефективність використання матеріальних ресурсів, переважання галузей з незначною часткою доданої вартості в структурі промисловості, низький технологічний рівень вітчизняної економіки;
- існуючі валютні ризики, неефективне використання коштів державного і місцевого бюджетів;
- недосконалість законодавства для прискорення розвитку економіки на інноваційній основі, відносно висока тіньова економіка, відсутність стимулів до легалізації доходів і скорочення тіньової зайнятості;
- надмірний вплив іноземного капіталу на розвиток окремих стратегічно важливих галузей національної економіки, що є небезпечним для економічної незалежності України.

Вирішення цих проблем вимагає впровадження відповідних ефективних заходів на регіональному рівні як основного елемента забезпечення національної економічної безпеки країни. У контексті забезпечення економічної безпеки слід зазначити, що функціонування економіки характеризується відсутністю нормативно-правової бази, яка б дійсно сприяла її розвитку, непослідовністю змін, наявністю значних відмінностей у потоці ресурсів у різних галузях економіки. Така ситуація є наслідком, з одного боку, функціонування системи адміністративного управління, а з іншого — численних помилок і хибних оцінок реформ періоду незалежності. Наявність таких явищ безпосередньо вплинула на гарантію економічної безпеки, що дає можливість співвіднести існуючу ситуацію з ідеальним, бажаним станом. Для досягнення максимального ефекту від програмно орієнтованого управління має бути забезпечена повнота бажаної комплексної програми економічної безпеки регіону, розробка і впровадження якої повинна включати такі етапи.

1. Визнання проблемної ситуації в регіоні й формулювання конкретної проблеми.
2. Вибір проблемної ситуації, що вирішується програмно: визначення бажаного стану об'єкта економічної безпеки (не оцінюється як загрозливий); виявлення й оцінювання поточних дестабілізуючих факторів; визначення та оцінювання очікуваних збитків від виявлених загроз; оцінювання загроз відповідно до їх важливості, часу виникнення тощо; прийняття рішення про вибір проблемної ситуації.
3. Формування цілей та завдань програми.
4. Попереднє визначення необхідного забезпечення ресурсами для вирішення проблемної ситуації, встановлення обмежень щодо видів ресурсів.
5. Розробка стратегії забезпечення економічної безпеки як пакета заходів — методів, шляхів, засобів досягнення цілей програми.
6. Уточнення обсягу наявних ресурсів для реалізації обраної стратегії та їх розподіл відповідно до виду діяльності й часу.

7. Створення проекту цільової програми та її узгодження з іншими існуючими.

8. Затвердження програми, доступної для виконавців.

9. Розробка організаційного механізму управління цільовою програмою.

Стратегічні настанови щодо регулювання економічної безпеки України в регіональному вимірі — це комплекс заходів щодо забезпечення сталого регіонального економічного розвитку, зменшення міжрегіональної диференціації, організації належного рівня державної політики для контролю економічної безпеки регіонів, надання пріоритету економічним методам безпеки, регулювання та децентралізації ресурсів тощо. У цілому забезпечення соціально-економічної безпеки регіону слід здійснювати шляхом концентрації достатніх фінансових ресурсів на місцевому рівні, щоб місцева влада мала міцну фінансову базу для реалізації своїх повноважень відповідно до Конституції України. За допомогою домогосподарств формуються грошові фонди, які не тільки забезпечують виконання загальних завдань і фінансову основу для їх реалізації місцевою владою, а й є базою для забезпечення соціально-економічної безпеки регіону. З огляду на це, можна зробити висновок, що рівень соціально-економічної безпеки регіону в найзагальнішому вигляді пов'язаний з обсягом фінансових ресурсів, необхідних для його підтримки та розвитку (і особливо для суспільного розвитку). З урахуванням цих принципів, варто чітко визначити найважливіші сфери соціально-економічної безпеки регіону. Необхідність використання кожного з цих режимів залежить від ступеня ризику кризових ситуацій в економіці й визначається на основі моніторингових досліджень.

ВИСНОВКИ

Отже, аналіз нормативних і наукових вітчизняних джерел дозволяє визначити сутність категорії економічної безпеки, основою якої є співвідношення між загрозами економічним інтересам та інструментами попередження або усунення таких загроз, що впливають на стійке функціонування, конкурентоспроможність і самодостатність території.

У свою чергу, економічною безпекою регіону є стан економіки на регіональному рівні, який дає змогу забезпечити сталий соціально-економічний розвиток і базується на засадах економічної незалежності, стійкості й стабільності розвитку області.

Для аналізу економічної безпеки регіонів України, станом на кінець 2019 р., було розраховано інтегральний показник економічної безпеки, що дозволив встановити лише два регіони, де економічну безпеку можна вважати на достатньому рівні, дванадцять областей України мають небезпечний рівень (кризовий стан) економічної безпеки, у десяти регіонах рівень економічної безпеки оцінено як задовільний (передкризовий стан).

Наразі питання підвищення економічної безпеки на регіональному рівні є актуальними в науковій літературі та серед практиків державного управління, тому визначення ефективних напрямів економічного розвитку регіонів з усебічним використанням можливостей територій становитиме першочергове завдання при проведенні подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Преображенська О.С. Методичне забезпечення аналізу безпеки розвитку регіону. *Проблеми економіки*. 2014. № 4. С. 241—248. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2014-4_0-pages-241_248.pdf
2. Акімова Л. Сутнісна характеристика основних загроз в економічній безпеці держави. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 10. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1247>
3. Денисов О.Є. Параметри та показники оцінки економічної безпеки держави. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 8. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=996>
4. Бондаревська О.М. Економічна безпека регіонів у системі економічної безпеки держави. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 1. С. 54—57.
5. Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С. та ін. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство. Моногр. Харків, ІНЖЕК, 2006. 240 с.
6. Криленко В.І. Економічна безпека регіону як складова забезпечення національної економічної безпеки. *Ефективна економіка*. 2013. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1779>
7. Кузьминчук Н.В., Доля Д.Г. Методический подход к оценке эффективности деятельности банка методом таксономического анализа. *Бизнес информ.* 2009. № 6. С. 66—69.
8. Ткач В.О. Економічна безпека України в регіональному вимірі. Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2011. № 1 (4). С. 398—403. URL: <https://econforum.duan.edu.ua/images/PDF/2011/60.pdf>
9. Гук Н.А. Теоретичні підходи до управління економічною безпекою регіонів. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19.4. С. 278—282. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/teoretichni-pidhodi-do-upravlinnya-ekonomichnoyu-bezpekoju-regioniv/viewer>
10. Іванова Н.С. Оцінка рейтингу видів економічної діяльності методом таксономічного аналізу. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5324>
11. Денисов О.І. Економічна безпека держави: завдання господарсько-правового забезпечення. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Сер. Економічна теорія та право. 2014. № 2(17). С. 197—206. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4219/Ekonomichna%20bezpeka%20derzhavy_Denysov_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y
12. Буркальцева Д.Д. Інституціональне забезпечення економічної безпеки України. Моногр. Київ, Знання України, 2012. 347 с.
13. Білик Р.Р. Оцінювання взаємозв'язків економічної безпеки та конкурентоспроможності регіону. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2017. № 1. С. 23—30. http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/pdfbase/2017/2017_1/jrn/pdf/7.pdf

Надійшла 20.10.2021

Відрецензована 10.11.2021

Доопрацьована 10.01.2022

Підписана до друку 14.01.2022

REFERENCES

1. Preobrazhenska O. Methodological Support for Analysis of Resilience in Regional Development. *Problems of Economy*, 2014, No. 4, pp. 241-248, available at: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2014-4_0-pages-241_248.pdf [in Ukrainian].
2. Akimova L. Utilized characteristics of main threats in economic security of the state. *Public Administration, Improvement and Development*, 2016, No. 10, available at: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1247> [in Ukrainian].
3. Denysov O. Parameters and indicators for assessing economic security of the state. *Public Administration, Improvement and Development*, 2016, No. 8, available at: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=996> [in Ukrainian].

4. Bondarevska O. Regional economic security in the system of economic security. *Scientific Bulletin of the International Humanities University*, 2019, No. 1, pp. 54-57 [in Ukrainian].
5. Heyets V., Kyzym M., Klebanova T. et al. Modeling of Economic Security: State, Region, Enterprise. Kharkiv, INZHEK, 2006 [in Ukrainian].
6. Krylenko V. Economic security of the region as a component of ensuring national economic security. *Effective Economy*, 2013, No. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1779> [in Ukrainian].
7. Kuzmynchuk N., Dolya D. Methodological approach to evaluating the effectiveness of the bank's activities by taxonomic analysis. *Business Inform*, 2009, No. 6, pp. 66-69 [in Russian].
8. Tkach V. Economic security of Ukraine in the regional dimension. *Bulletin of the International Nobel Economic Forum*, 2011, No. 1 (4), pp. 398-408, available at: <https://econforum.duan.edu.ua/images/PDF/2011/60.pdf> [in Ukrainian].
9. Guk N. Theoretical method for management of regions economic security. *Scientific Bulletin of UNFU*, 2009, Iss. 19.4, pp. 278-282, available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/teoretichni-pidhodi-do-upravlinnya-ekonomichnoyu-bezpekoyu-regioniv/viewer> [in Ukrainian].
10. Ivanova N. Assessment of rating of economic activity's types by taxonomic analysis. *Effective Economy*, 2016, No. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5324> [in Ukrainian].
11. Denysov O. State economic security: Fulfilling the task of economic and legal support. *The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University*, 2014, No. 2(17), pp. 197-206, available at: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4219/Ekonomichna%20bezpeka%20derzhavy_Denysov_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian].
12. Burkaltseva D. Institutional support of economic security of Ukraine. Kyiv, Znannia Ukrayiny, 2012 [in Ukrainian].
13. Bilyk R. Evaluation of economic security and competitiveness interconnections of region. *Herald of Khmelnytskyi National University*, 2017, No. 1, pp. 23-30, available at: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/pdfbase/2017/2017_1/jrn/pdf/7.pdf [in Ukrainian].

Received on October 20, 2021

Reviewed on November 10, 2021

Revised on January 10, 2022

Signed for printing January 14, 2022

Viktoria Harkava, PhD (Econ.), Associate Professor,
Rector of the Pylyp Orlyk International Classic University
2, Kotelna St., Mykolaiv, 81152, Ukraine

ECONOMIC SECURITY OF THE REGIONS OF UKRAINE

The importance of economic security as a component of national security of Ukraine is substantiated, the concept of «economic security» is revealed, the reasons of its threats are analyzed, namely foreign economic, foreign policy and internal. The properties and role of economic security of the region as an independent economic category are analyzed. Different points of view on the concept of «economic security» are shown, the basic scientific approaches to definition of this concept are highlighted. The category «economic security at the regional level» is considered as a multicomponent phenomenon, the sum of its individual components. The directions of ensuring the economic security of the state at the regional level are shown. The functional features of the system of achieving economic security are analyzed, the functions of economic security at the state and regional levels are given, namely protective, regulatory, preventive, innovative, diagnostic, social. The characteristics of the complex implementation of the above functions are outlined, in particular, resistance to exogenous and endogenous threats, the ability of the regional economic system to self-reproduction and self-development, economic self-sufficiency, strength of links between elements of the regional economy, ability to use competitive advantages economic security of the region at the regulatory level, the balance of interregional relations.

The main problems that threaten the national economic security at the regional level are named, the main threats to the economic security of the regions and the main directions of the strategy of optimizing economic security are highlighted. It is concluded that the regional aspect is clearly distinguished in all the variety of problems of national economic security of the country. It is proved that the achievement of economic security of the region provides socio-economic and socio-political stability, proper level and quality of life. In order to achieve the maximum effect of program-targeted management, it is necessary to ensure the completeness of the targeted comprehensive program of economic security of the region, which should be implemented in stages.

Keywords: *economic security; region; regional interests; threats to economic security; economic security of the region.*